

ותן חלקנו בתורתך
מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

נקודות למחשבה
והתעמקות בענייני
פרשת ויחי
תשפ"א

www.rachlin.org.il

**להצטרפות לרשימת תפוצה הוסיפו את המס'
02-6520002 לאנשי הקשר ושלחו 1.**

הערה: מאמר זה הינו תמלול של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א.
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

פרשת ויחי תשפ"א – סוד ירידת הדורות

ערב טוב! חיים טובים! שבוע טוב! מה שלומכם?

אנחנו כאן בפרשת השבוע, פרשת "ויחי" – פרשה מאוד מאוד חשובה.

יש בפרשה את הסתלקותו מהעולם של יעקב אבינו, ובסוף הפרשה גם הסתלקותו של יוסף הצדיק. מה שנקרא, "דור הולך ודור בא", ירידת הדורות – 'החלפת משמרות', כמו שאומרים היום. ואומרים חכמינו שאז התחיל השיעבוד, שיעבוד מצרים, התחילו לשעבד את ישראל – כמה הצדיקים מגינים על הדור! וכמה יש הבדל בין דור קודם לדור הזה: "אם ראשונים כמלאכים אנחנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנחנו כחמורים, ואפילו לא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר", שהיה לחמור של ר' פנחס בן יאיר, היתה לו רוח הקודש. אז "מה אנו מה חיינו?". עכשיו אנחנו בסוף הדורות, בדור 'האחרון שבאחרון' – "החושך יכסה ארץ".

יש דבר מעניין: מצד אחד, יש 'ירידת הדורות' – זה עניין של "מחצב הנשמות", איזה נשמות מורידים מלמעלה. אומר המהרר"י הקדוש זי"ע ב'שער הגלגלים' שאמר לו האר"י הקדוש, שבכל זאת, בדור האחרון הזה יש נשמות עצומות שבאות לעולם, אולי אפילו גדולות מהנשמות של הרבה דורות. איך זה? ככה זה, מפני שיש נשמות עצומות שנעשקו בזמן חטא עץ הדעת. הנשמות נשרו מאדם הראשון – כולנו היינו כלולים באדם הראשון. יש נשמות שנעשקו וירדו לעמקי הקליפות, וזה לא כל כך פשוט להוציא אותם משם, וזה לוקח הרבה הרבה מאמצים אצל הצדיקים שבעולם הזה, שהם עושים ייחודים ותפילות וכוונות ומעשים טובים ומצוות ולימוד תורה – כל זה גורם לנשמות העשוקות שניתנת להם הזדמנות לעלות מהקליפה ובסופו של דבר לבוא ולהתגלגל בעולם הזה, ויש תהליך. לכן יש נשמות מאוד גבוהות שנפלו מאוד למטה והם 'בסוף התור', כמו שאומרים, עד שמעלים אותם.

אז מצד אחד – יש 'ירידת הדורות': זאת אומרת שאנחנו בדורות האלו, אין לנו השגה, אין לנו קדושה כמו בדורות הקודמים. מצד שני – מצד הנשמות שבאות, יכולות להיות נשמות עצומות. לקראת בוא משיח זה מה שקורה – באות נשמות עצומות, קדושות מאוד.

ואז השאלה היא אם הן יקבלו תיקון. ו"הבא להיטהר מסייעין אותו": זאת אומרת, אם באה נשמה – משמיים עוזרים לה. בהתחלה ה' מאיר בה הארה של קדושה כדי שתחזור בתשובה, ואז השלב הבא זה העבודה של הנשמה, של הברך אדם, שיעשה עבודה – "סור מרע ועשה טוב". ואם הוא עובד לשם שמיים ומתאמץ מאוד – זוכה לעיבור, עיבורי נשמות של צדיקים קדמונים, שמתעברים בו בלי שהוא יודע ומסייעים אותו בעבודת ה'. ככה יכולים לזכך אותו.

לכן, כשהאריז"ל היה אומר שהוא בא לעולם רק כדי לתקן את המהרח"ו, והמהרח"ו יהיה בעזרת ה' משיח – המהרח"ו לא יכול היה להאמין, כי בכל זאת הוא היה צדיק, היה תלמיד חכם גם לפני שפגש את האר"י – מה, עד כדי כך? הוא הרגיש את עצמו שהוא לא בדרגה כזו. כמו שאומרים, 'מי הוא' בעיני עצמו? ואז זה מה שהסביר לו האר"י: מצד אחד אתה חושב שאתה כלום, מצד שני אתה מגולגל עם ר' עקיבא, למשל. הוא היה חצי מגולגל ביחד עם ר' עקיבא.

ככה שאדם בן זמננו, אין לו מידע, אין לו ידע מיהו, מהו, אלא אם כן זוכה שמגלים לו באמת משמיים, באופן מדויק. אז יש את הסתירה הזו: מצד המעשים שלנו וההשגה שלנו והקדושה שלנו, של הדור הזה – אנחנו 'למטה-למטה'. מצד שני, יכול להיות שיש ביננו נשמות עצומות, ואם יזכו, יעלו מעלה-מעלה-מעלה. זאת המלחמה. זאת המשמעות של 'ירידת הדורות', וזה קשור לפרשה – שגם הסתלק יעקב אבינו, וגם הסתלק יוסף הצדיק, והחושך התחיל לתפוס שמה חזק, 'חושך מצרים', השיעבוד לקליפה. כמה שהגלות זה דבר נורא.

הישראלים שנולדו כאן וגדלו כאן, זכו. הם לא יודעים מה זה להיוולד בחוץ לארץ – מבחינה רוחנית אני מדבר – גלות של הנשמה. כשבן אדם זוכה לעלות לארץ, לעלות לירושלים, הוא מרגיש אור עצום, קדושה עצומה, הכל שונה, ממש בבחינת "היינו כחולמים". זהו, צריך לתת את הדעת על החשיבות שבכל רגע ורגע שאדם זוכה להיות פה בארץ הקדושה, פלא פלאות! ואם הוא כבר זכה, ועוזב – אוי ואבוי, איזה חושך יש לו בנשמה, כי המקום של עם ישראל זה פה בארץ הקודש, להיות פה ולעבוד את ה' על פי תורתנו הקדושה. אז זה בעניין הזה.

יש גם בפרשה את העניין שיעקב אבינו קורא לבנים, מברך אותם. קודם הוא מברך את הנכדים, אפרים ומנשה, אחר כך את כל השבטים, ולפני שהוא מברך אותם הוא מוכיח אותם. אז אמרו חכמינו שהוא חיכה לסוף ימיו להוכיח אותם. ובאמת כשהוא התחיל להוכיח את הראשונים – הם נרתעו, הם פחדו. הוא הזכיר להם את הטעויות שלהם, את העוונות שלהם. ואז הוא ברך כל אחד: כל אחד על פי שורש נשמתו, על פי תיקונו ועל פי תפקידו. מה זו ברכה? ברכה, זה שהצדיק מברך, ומורידים שפע מלמעלה, מהשמיים, על המתברך. כמובן שזה תלוי גם מי המתברך – אם יש לו זכות או אין לו זכות.

יש ברכה ויש תפילה: בתפילה – הצדיק לא מברך, אלא הוא מתפלל, מבקש. יש הבדל. גם הצדיק – תלוי באיזה צדיק: אם זה צדיק כמו רבינו הבעש"ט הקדוש – ברכה שלו זו ברכה, זה מתקיים. אם זה צדיק יותר קטן – אולי זה מתקיים, אולי זה לא מתקיים, תלוי. וגם התפילה יכולה להתקבל, יכולה לא להתקבל. ככה הצדיקים פועלים על ידי מתן ברכות ותפילות. התוצאות – בידי שמיים.

אם ציינתי, הזכרתי, את רבינו הקדוש והאהוב הבעל שם טוב – הוא היה נמנע מלברך בן אדם אם הוא ידע שהבן אדם הזה למשל, נגזר עליו למות ואין מה לעשות. הוא היה שומע כרוז, אומרים לו: "פלוני זה, נגמר הזמן שלו". אז הוא גם לא היה משתדל לרפא אותו, כי הוא ידע את הסוף. יש סיפור ב'שבחי הבעל שם טוב', נא לעיין שם, הספר הקדוש.

יש את הסיפור גם ב'שבחי הבעל שם טוב', שכשהבעש"ט החליט לעלות לארץ עם הבת שלו ועם החסיד שלו, הגיעו לאיסטנבול של טורקיה. והיה ערב פסח, ולא היתה להם פרוטה, ואף אחד לא הכיר אותם כי זה לא המקום של הבעש"ט. הבעש"ט הלך לבית מדרש, ומרת אדל הצדקנית הלכה לכבס את הבגדים בנהר. והיה איזה זוג של עשירים, בעל ואשה חשוכי בנים, שבאו, לא זוכר אם מרוסיה או מה – הלכו אחרי הבעש"ט, כי הם הגיעו למעזיבוז, ואז אמרו להם שהבעש"ט לא שמה, שהוא נסע לארץ ישראל. אז הלכו אחריו. בקיצור, הגיעו לפני פסח, והם הביאו את כל המצרכים והכינו את הסדר. וכשהבעש"ט חזר מבית המדרש ראה שפלא פלאים! לא היו להם מצות, לא היה להם כלום – פתאום יש להם הכל!

ואז אחרי שהוא עשה את הסדר, הוא שאל אותם מאיפה הם. והוא אמר שהוא יודע למה הם באו – שהם רוצים זרעא חיא וקיימא, והוא ברך אותם. והם היו עקרים. האשה היתה עקרה, ועל פי הטבע לא יכלה ללדת. אז הוא שמע כרוז שהוא איבד את העולם הבא, הבעש"ט, בגלל שהוא מטריח את קונו יתברך לשנות את הטבע. והבעש"ט אמר: "או! ישתבח שמו!" – עכשיו הוא יוכל לעבוד את ה' לשם שמיים, לא בשביל העולם הבא שלו! ואז החזירו לו את העולם הבא שלו.

היא כנראה באמת ילדה, האשה הזו. מה לומדים כאן? שהוא היה בצער, ומזה שנהיתה לו התרחבות הדעת מהנס שנעשה להם – שפתאום היו להם כל צרכי החג בהרחבה ובכבוד גדול, אז מהכרת הטובה לאנשים האלה שבאו וטרחו – הוא ברך, ו"הסתבך", כמו שאומרים.

יש עוד סיפור גם על ילד אחד שנפטר, והוא השביע את הנשמה שתחזור חזרה לגוף – תחיית המתים. אז גם כן היתה בעיה עם זה, הוא קיבל על זה עונש. אבל הילד חי עד גיל מופלג. כל זה כתוב בשבחי הבעש"ט. אני אומר את זה במילים שלי, נא לעיין שם, פלא פלאים.

אם כן, העניין של הברכה: למה הוא הוכיח אותם לפני הברכה? כדי שהם יעשו תשובה, כדי שהכלי יהיה נקי, "האור מצטייר לפי הכלי". על ידי זה שהוא מוכיח אותם, נותן להם ברכה. הוא גם כנראה לא יכול היה לברך בלי להוכיח אותם – "תתן אמת ליעקב", "הוכח תוכיח את עמיתך". קיים מצוות תוכחה, הוכיח את הבנים.

והמיוחד שבברכה של יעקב אבינו, שזו לא ברכה שמשפיעה רק באותו רגע, אלא זו ברכה שהשפע שלה מתמשך, הברכה מתמשכת אצל כל אחד ואחד מהשבטים. וגם היום שאנחנו לא יודעים כל אחד מאיזה שבט הוא – אבל משמיים, עדיין הברכה הזאת של יעקב אבינו משפיעה את הברכה לכל יהודי לפי השבט שלו. אז אחד רוצה להיות איש עסקים, הוא לא יודע למה – זה קשור לברכה של יעקב אבינו. אחד תלמיד חכם – למה? זה הברכה של יעקב אבינו, שזה נמשך, נמשך עד סוף התיקון.

יש גם נקודה רגישה: אחרי שקברו את יעקב אבינו, והשבטים חששו מיוסף הצדיק – עוד פעם חשדו בו שהוא יתנקם בהם, פחדו שהוא יתנקם בהם עכשיו. כשהוא שמע את זה, כאב לו מאוד, ליוסף הצדיק, שעוד פעם חושדים בו. אז הוא אמר: "אל תדאגו אני אפרנס אתכם ואכלכל אתכם". זה מה שנקרא שעדיין היה 'רשימו'. מה זה 'רשימו'? על פי הקבלה – אם יש כלי ונכנס בו אור, והאור הסתלק, הוא משאיר שמה 'רשימו', רושם. אז היה עדיין שמה 'רשימו' של החשדות. זה אומר שזה עוד לא היה נקי לגמרי, עדיין חשבו: אולי יש ביוסף איזו מידה רעה שהוא ינקום בהם.

כמה קשה... כמה קשה שכן אדם צריך לתקן את המידות שלו, כמה זה קשה. וגם את הרשמים של המידות הרעות הוא צריך לתקן, וצריך לתקן את הרשמים שיש לו בנפש מהעבירות שעשה. לכן "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד" – בגלל שבעלי תשובה יש להם הרבה רשימות של העבירות שעשו ומתקנים גם את זה, צריכים גם את זה לתקן. אם עושים את זה לשם שמיים מתוך אהבה ויראה – זה הופך להיות זכויות בסוף. אז יש בעלי תשובה שאומרים לי: "מה, אני כבר שלושים שנה בעל תשובה ועדיין פתאום באה לי איזו מחשבה על דברים שעשיתי". אמרתי: "אל תצטער, אל תצטער, זה טוב, סימן שאתה מתקן את זה. תתקן את זה עכשיו, תתקן, תעלה את המחשבה הזו, תתפלל".

אז רואים כאן את החשדות שעדיין חשדו בו. עוד בארץ ישראל חשדו בו ומכרו אותו, וגם במצרים פחדו שהוא לא יפרנס אותם, למרות שהיו צדיקים, למרות שיוסף פרנס אותם והתנהג אליהם באהבה גדולה – עדיין היה 'רשימו'. כמה בן אדם צריך לפשפש ולפשפש במעשיו שלא ישאר שום 'רשימו', שום רושם של דברים שליליים שחשב, אמר, עשה – בגלגול זה, בגלגולים קודמים.

צדיקים, גם מגלים להם משמיים מה הם עשו, דברים לא טובים, בגלגול קודם, שיתקנו גם את מה שעשו בגלגול קודם – כי אבא שבשמיים רוצה שנהיה כלים זכים, רוצה שנהיה שלמים ומושלמים. אנחנו לא שלמים, מושלמים, רק בני אדם בשר ודם. אבל אבא שבשמיים יתברך שמו לעד, הוא רוצה לנקות אותנו, כדי שהעולם הבא יהיה מושלם. זה הסוד של התוכחה שהוכיח אותם יעקב אבינו. זה מראה שגם אצל יעקב אבינו עדיין היה הרושם של מכירת יוסף למשל, שמה רואים בתוכחה בעניין של "ארור אפס כי עז" – לא התעלם מהמציאות. הוא דייק מאוד-מאוד-מאוד בברכות שלו. אז ככה הברכות של הצדיקים הן מאוד מדויקות.

בעניין מה שדיברנו בקשר לרבינו הבעש"ט: בדור האחרון הזה באים לצדיק, באים לרב, נניח מישהו במצב קשה, באיזו מחלה חשוכת מרפא – אז הוא מברך. ואחרי יום הבן אדם נפטר. אז מה, הוא ברך לבטלה? למה הוא ברך? למה הוא מברך אם הוא משער שזה לא יתפוס?

א. כתוב ש"אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים", אז בטח שצריך לבקש רחמים עד הרגע האחרון. והצדיק צריך לעורר רחמים – אולי יהיה נס. נכון שלא בכל יום מתרחש נס, אבל אולי יהיה נס! אז מצד זה הצדיק משתדל.

ב. גם מצד זה של לעודד את קרובי המשפחה שבאים לבקש ברכה – לעודד אותם כי למה הם הולכים לצדיק? כי כבר הלכו לרופאים ואולי הרופאים אמרו נואש, אז אמרו: "מה, מה נשאר? – לבקש רחמי שמיים אצל הצדיקים". אז מה הצדיק יגידי? "לא, אני לא מברך, בגלל שאני רואה שהבן אדם לא יחיה"?

מה ההבדל, אם כן, בין רבינו הבעש"ט הקדוש והאהוב והדור שלו לבין הדור הזה?

הדור שלנו חלש מאוד, מאוד. הבעש"ט כן היה ביכולתו, כבר ראינו, לשנות מדרכי הטבע. ובכל זאת הוא נזהר לא לברך כשהוא ידע שזה לא יעזור. גם אנשים אחר כך היו באים אליו בטענות. גם שמה יש סיפורים על זה, ב'שבחי הבעש"ט'. למה הוא לא ראה, למה הוא עשה ככה, למה הוא לא ידע – כביכול בן אדם, אפילו קדוש עליון הכי גדול, הוא חייב לדעת הכל? רק בורא עולם יתברך יודע הכל. אף אחד לא יודע הכל, אפילו אבותינו הקדושים לא ידעו הכל, אפילו משה רבינו לא ידע הכל – כל הנסתרות וכל החשבונות. אנשים, יש להם דרישה וציפייה שהצדיקים יודעים הכל ויעשו הכל. "מה אנו מה חיינו". כל דור עם הבעיות שלו.

אז בדור החלש הזה, הדור 'האחרון שבאחרון', הצדיקים משתדלים לברך – התוצאות בידי שמיים. ולכן לא צריך להבטיח: לברך כן, להבטיח לא, בעזרת ה'. מה יהיה? – צריך נס. אם יהיה נס, יהיה נס. אם לא... ככה.

ה' יעזור שיהיו לנו ניסים ונפלאות לפרט ולכלל, ותבוא הגאולה במהרה ברחמים!

לחיים! לחיים, לחיים!

להתחזק לעבודתו יתברך!

שבת שלום ומבורכת לכל בית ישראל.